

ANBI rapportage 2016

Stichting Apenheul

J.C. Wilsaan 21-31

7313 HK te Apeldoorn

KvK nummer 41040007

Inhoud

Algemeen	22
Bestuursverslag 2016	3
Financiële gegevens	11
Balans per 31 december 2016	12
Staat van baten en lasten over 2016	13
Toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten	14

Algemeen

Bestuursverslag 2016

1 Algemeen

Statutaire Doelstelling

Stichting Apenheul heeft ten doel natuurbeschermingseducatie en soortenbehoud (d.w.z. behoud van bedreigde diersoorten en hun leefgebieden) door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten.

Activiteiten

De stichting exploiteert het apenpark Apenheul te Apeldoorn, dat zich voornamelijk richt op dagbezoekers en seizoenkaarthouders afkomstig uit Apeldoorn, de verblijfsrecreatie op de Veluwe en uit andere delen van Nederland. Daarnaast worden internationale toeristen aangetrokken.

Juridische Structuur 2016

Stichting Apenheul is een stichting met ideële doelstellingen. Het bestuur wordt gevormd door een directie, bestaande uit de algemeen directeur (tevens statutair bestuurder) en de zoölogisch directeur. De Raad van Toezicht ziet toe op het beleid en de uitvoering. De gemeente Apeldoorn heeft het recht om voor benoeming voorgedragen leden van de Raad van Toezicht goed te keuren dan wel af te wijzen.

Raad van Toezicht

Naam	Functie	Benoeming	herbenoeming / herbenoembaar	einde termijn
Hage, C.D.	Voorzitter	2005	2008 / 2011 / 2014	2016
Sterck, E.H.M.	Lid	2015	2018 / 2021 / 2024	2027
Lamberts, B.	Lid	2014	2017 / 2020 / 2023	2026
Willemsen, A.H.J.	Lid	2007	2010 / 2013 / 2016	2019
Griede, T.	Lid	2015	2018 / 2021	2024

Interne organisatie

In 2016 zijn diverse organisatorische wijzigingen voorbereid, die per 1 januari 2017 zijn geïmplementeerd. In het verslagjaar 2016 was de situatie als volgt:

De dagelijkse leiding ligt bij het Management Team (MT). Dit bestaat uit de directie en twee andere leden. De verantwoordelijkheid voor afdelingen is binnen het MT verdeeld. De algemeen directeur (Coen de Ruiter) is eindverantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering. Hij stuurt de afdelingen Financial Management & Control, Personeel & Organisatie, Vormgeving, Sales en Receptie aan. Hij is tevens directeur van Stichting WereldNatuurHuis. De zoölogisch directeur

(Frank Rietkerk) stuurt de volgende afdelingen aan: Dierverzorging, Technische Dienst, Parkdienst en Kennis & Onderzoek. Hij is tevens verantwoordelijk voor de organisatie van vrijwillige gidsen en is directeur van Apenheul Primate Conservation Trust (in communicatie Apenheul Natuurbehouds Fonds genoemd). De Manager Operationele Zaken (Erwin Cheizoo) stuurt de volgende afdelingen aan: Horeca, Banqueting, Shop, Kassa's en Bezoekersservice. De Manager Marketing en Beleving (Susan Fledderus) is verantwoordelijk voor de Gastbeleving, Marketing, Communicatie en PR. De directie rapporteert aan de Raad van Toezicht, de overige twee MT-leden rapporteren aan de algemeen directeur.

Het MT overlegt (minimaal) maandelijks als MT+. In deze vergadering vindt in feite de besluitvorming m.b.t. de aansturing van de organisatie plaats. Het MT heeft de operationele verantwoordelijkheid voor het bedrijf. De MT+ vergadering is in 2016 uitgebreid met het Hoofd Financial Management & Control (Marc van der Welle) en het Hoofd Personeel & Organisatie (Rosan Knijn-vd Drift). Zij adviseren het MT. Stichting Apenheul heeft een Ondernemingsraad, bestaande uit vijf gekozen leden.

Gemiddeld over het verslagjaar had Stichting Apenheul 107 fte aan arbeidsplaatsen. In 2016 zijn als gezegd diverse organisatorische wijzigingen voorbereid, die per 1 januari 2017 zijn geïmplementeerd. Deze wijzigingen moeten Apenheul slagvaardiger maken voor de toekomst. Het MT bestaat vanaf 1 januari uit een algemeen directeur en vier andere leden. De verantwoordelijkheid voor afdelingen is binnen het MT verdeeld. Tevens is de algemeen directeur (Coen de Ruiter) per 1 februari 2017 vertrokken bij Apenheul en is de nieuwe algemeen directeur (Roel Welsing) per 15 maart 2017 begonnen.

De algemeen directeur is eindverantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering. In de nieuwe organisatiestructuur stuurt hij het MT aan en de stafafdelingen Personeel & Organisatie en IT. Hij is tevens directeur van Stichting WereldNatuurHuis.

De zoölogisch directeur (Frank Rietkerk) stuurt de afdeling Kennis en Onderzoek aan. Hij is tevens verantwoordelijk voor de organisatie van vrijwillige gidsen en is directeur van Apenheul Primate Conservation Trust (in communicatie Apenheul Natuurbehoud Fonds genoemd).

De Parkmanager (Erwin Cheizoo) stuurt de volgende afdelingen aan: Dierverzorging, Centrale voedsel keuken, Horeca, Banqueting, Shop, Bezoekersservice en Technische dienst.

De Manager Sales, Marketing en Beleving (Susan Fledderus) is verantwoordelijk voor de Gastbeleving, Marketing, Communicatie en PR, Vormgeving en Sales.

De Manager Support en Control stuurt de afdelingen administratie, secretariaat en receptie aan.

De algemeen directeur rapporteert aan de Raad van Toezicht, de overige vier MT-leden rapporteren aan de algemeen directeur.

Gevoerde Beleid

Het beleid van Stichting Apenheul was er in het verslagjaar onverminderd op gericht voldoende bezoekers te trekken om een gezonde financiële positie te behouden, en deze bezoekers – in het kader van de Stichtingsdoelstellingen – een aangenaam en hoogwaardig “dagje dierentuin” te bieden, met goede natuur- en duurzaamheid educatieve aspecten om liefde voor de natuur bij de parkgasten te vergroten.

Na vier jaar in de top 3, is Apenheul in 2016 verkozen tot Leukste uitje van Nederland! Leden en niet-leden van de ANWB stemden massaal op Apenheul en beoordeelden ons op 5 aspecten. Met name onze medewerkers scoorden zeer goed.

Een hoogtepunt was onze verjaardag: op 12 juli bestond Apenheul 45 jaar. Om dat te vieren hebben we die dag alle apen getrakteerd op iets lekkers en kregen kinderen een gratis loslopende apen spotpakket. Ook waren er diverse activiteiten in het park.

2 Financiële Informatie

Ontwikkelingen gedurende het boekjaar

Ook 2016 stond net als 2015 in het teken van de loslopende apen. Daarnaast wilden we de zichtbaarheid van onze bijdrage aan natuurbehoud via ANF vergroten. Onze marketing strategie richtte zich in 2016 op kwaliteit van het bezoek, met iets minder bezoekers dan in 2015, meer spreiding van bezoekers en meer opbrengsten per bezoeker.

We mochten in 2016 ongeveer 455.000 gasten verwelkomen. Helaas was dit minder dan verwacht, o.a. door de slechte weersomstandigheden aan het begin en eind van het seizoen. Dit lagere bezoekersaantal heeft een drukkend effect gehad op de resultaten. De totale omzet van Apenheul was hierdoor 4,9% lager dan vorig jaar (€ 9.417k. in 2016 tegen € 9.903k. in 2015).

Verder was de omzet per bezoeker in het park voor zowel entree als horeca en souvenirs boven begroting en is de bijdrage van de zakelijke markt aan het resultaat verder licht gegroeid.

De bij de NVD aangesloten dierenparken wisten gezamenlijk een groei in bezoekersaantallen van 7% te realiseren. Het jaar kwam voor Apenheul echter langzaam op gang met name door het slechte weer in de eerste weken na opening van het park. Daarnaast ging in 2016 Wildlands in Emmen open, dat een record aantal bezoekers wist te trekken van meer dan 1,3 miljoen en hielden nabije concurrenten Amersfoort en Burgers Zoo het bezoekers aantal op niveau.

Tenslotte heeft er een wijziging in de wetgeving plaatsgevonden, waardoor Apenheul vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig is. Dit leverde een extra last ten opzichte van de begroting op van 90k. Een belangrijke kostenpost is de loonkosten, ondanks het sterke verloop op een aantal afdelingen waren die in lijn met de begroting. De overige kosten waren ook goed onder controle.

Liefde voor de natuur

Een belangrijke ambitie van Apenheul is behoud van de natuur en het stimuleren van liefde voor de natuur. Om de zichtbaarheid en impact van die ambitie voor bezoekers te vergroten, ging in 2016 een lang gekoesterde wens in vervulling. Er zijn teams afgereisd naar onze natuurbehoud projecten in Peru en Madagaskar. Dit heeft mooi beeldmateriaal opgeleverd voor de website, in het park en voor PR doeleinden. Het stelde ons ook in staat om donateurs beter terug te koppelen wat we met hun bijdrage hebben gedaan en om bij seizoenkaarthouders ANF nog beter onder de aandacht te brengen. Voor Madagaskar zijn met touroperators Matoke en Sawadee afspraken gemaakt om ecotoerisme op te zetten voor het behoud van de zeldzame blauwoog maki.

Om de beleving in het park te vergroten is een concept bedacht om het Apenboompad aantrekkelijker te maken. Veel mensen sloegen dit gebied over, terwijl het juist een bijzonder stukje Apenheul is. Langs de hele route zijn interactieve spel- en educatieopstellingen gerealiseerd rondom het thema regenwoud en haar bewoners.

Onze educatieve ambitie hebben we in 2016 een nieuwe impuls gegeven door in samenwerking met Lifestyle Junior en JOGG een lesboek over voeding, beweging en drinken te ontwikkelen voor leerlingen van groep 6 in Apeldoorn.

Dieren

2016 was een bewogen jaar bij onze dieren. We hebben afscheid genomen van een aantal iconen. Gelukkig was er ook positief nieuws, zoals de komst van de roodkruinmangabeys en de kroonmaki's. En we mochten weer een leuk aantal jonge dieren verwelkomen.

Vier roodkruinmangabeys kregen de beschikking over het voormalige neusapenverblijf en -eiland. Drie vrouwen arriveerden uit Engeland en een man uit Münster (Duitsland). De roodkruinmangabey is een bedreigde diersoort en de coördinator van het fokprogramma wil graag dat de populatie in dierentuinen groeit. De kroonmaki's kwamen uit Belfast en Erfurt en werden spoedig losgelaten in het Madagaskargebied. Het duurde even voor ze aan hun nieuwe omgeving en de andere makisoorten in het gebied gewend waren, maar aan het einde van de zomer voelden ze zich helemaal thuis in Apenheul. Ook deze soort mag zich voorplanten. Ook nieuw in 2016 waren de maneschapen. We hebben deze soort eerder in onze collectie gehad.

Bij de mensapen was het een rustig jaar qua geboortes, met een mooie uitzondering: in december 2015 werd een tweede zoon voor orang-oetan Wattana geboren. Ze voedt haar kind op haar gebruikelijke, wat laconieke, wijze op. Na een aantal jaren stilte, werd er in 2016 ook weer een witwanggibbon geboren. We waren blij met het eerste jong bij de Hanuman langoeren. Het is mooi om te zien hoe vrouwen van deze zeer sociale soort zich om het kleine kereltje bekommeren. De doeroecoeli's brachten voor het eerst succesvol een jong groot. We waren verheugd met het eerste jong van ons nieuwe koppel bamboemaki's en ook met een slingeraap, een rode titi, twee rode brulapen, een poedoe, twee gundi's, vier capibara's, drie groene pauwen en vier berberapen. De blauwoogmaki's slaagden er wederom niet in om een voldragen jong te krijgen en ook bij de gouden leeuwapen ging het mis. Hopelijk gaat het bij de volgende zwangerschappen wel goed.

Naast alle blijheid over jonge dieren moesten we in 2016 ook afscheid nemen van een relatief groot aantal dieren die lang in Apenheul hebben geleefd, zeg maar gerust iconen: orang-oetan Radjah, gorilla Lobo, doodshoofdaap Dame, groenvleugelara Polly en brulaap Balda. Alle behaalden voor hun soort zeer respectabele leeftijden.

Er waren niet veel transfers dit jaar, maar ze hadden wel nogal wat voeten in de aarde. Een aantal verhuizingen vergde veel tijd en papierwerk, onder andere bij het transport van orang-oetans Josje en Kesatu naar Israël, de transfer van zeven Boliviaanse doodshoofdapen naar Taipei en de organisatie van het transport van elf berberapen naar het Franse Nesles. Twee nieuwe doodshoofdapenmannen zouden uit Engeland komen, maar na twee jaar gesoebat ging dat toch niet door omdat de dierentuin in kwestie zijn vergunningen niet op orde kreeg. Gelukkig konden we wel een nieuwe man uit Colchester krijgen en die heeft inmiddels met verschillende doodshoofdapenvrouwen gepaard.

En als we het toch over nieuwe mannen hebben: onze nieuwe berberapenman Keegan nam er ook de tijd voor om in Apenheul te settelen. De dames waren niet altijd even geduldig of vriendelijk. En misschien dat zijn achtergrond - Keegan komt uit een vrij levende populatie op Gibraltar - hem wat 'wilder' maakte dan we gewend zijn. Eind 2016 lijkt hij wel zijn draai te

hebben gevonden en we hopen dat hij zijn capriolen achterwege laat als volgend jaar zijn eerste nakomelingen worden geboren.

We ontvingen een nieuw vrouwtje blauwoogmaki met de naam New Hope. We verwachten natuurlijk dat zij haar naam waar gaat maken!

Verder namen we in 2016 afscheid van bonobo Hortense en haar twee zoons Zamba en Kikongo. Zij gingen naar Planckendael Zoo (België). Hortense vormde geen goede match met onze andere bonobo's. Haar vertrek geeft ons de ruimte om de groep weer uit te breiden met dieren die hier beter passen. In november 2016 arriveerden twee bonobo's uit Keulen.

Investerings in het park

Gedurende het verslagjaar werd door stichting Apenheul voor in totaal € 994k. geïnvesteerd. Grote projecten waren het Apenboompad, dat een forse opknapbeurt kreeg en waar enkele mooie belevings- en speelelementen aan werden toegevoegd. In 2015 werd de eerste helft van de orang-oetaneilanden voorzien van nieuwe klimstructuren die weer zo'n 15 jaar mee kunnen; in 2016 kreeg de andere helft van de eilanden nieuwe klimstructuren. Ook bij de witschoudercapucijnapen, de bonobo's en de neusberen werden oude klimstructuren door nieuwe vervangen.

Een belangrijk project was de voltooiing van het brand- en inbraakalarmsysteem in het park. Alle dierverblijven zijn hier nu op aangesloten. De beplanting van het gorilla-eiland kreeg nieuw schrikdraad omdat de jonge gorilla's de oude schrikdraad-installatie te gemakkelijk konden omzeilen, wat tot grote schade aan bomen en struiken leidde.

Het grootste project in 2016 was de bouw van het nieuwe quarantainegebouw, dat al lang in de planning stond en een voorwaarde is om het park verder te kunnen ontwikkelen. De verwachting is dat deze in de eerste helft van 2017 opgeleverd wordt. De plannen voor een nieuw hanumanlangoeren-gebouw werden in 2016 gemaakt en uitgewerkt.

De horeca investeerde o.a. in nieuw terrasmeubilair en nieuwe koffiemachines in de St@art.

Risicoanalyse

Het risicobeheer is binnen Stichting Apenheul geïntegreerd in de operationele managementtaken.

Aangezien Apenheul een buitenattractie is, is het grootste risico de invloed van het weer op de bezoekersaantallen. Hoewel gedurende een heel seizoen vanzelfsprekend een afwisseling plaats vindt van goed en slecht weer voor diertuinbezoek, zit het risico er met name in, dat in een belangrijke periode het weer niet uitnodigt voor een bezoek. Dit risico wordt zo goed mogelijk ondervangen met promotionele afspraken, die een verschillende aflooptdatum kennen. Daarnaast worden in de belangrijkste periodes activiteiten georganiseerd die voor extra aantrekkingskracht zorgen. Ook de groei van de zakelijke markt kan gezien worden als een dekking van het weersrisico. Deze activiteiten zullen immers gewoon doorgaan bij slecht weer.

Het voornaamste risico in de operationele activiteiten zit in de volledigheid van de opbrengsten van e-tickets die door derde partijen worden verkocht. Zulke partijen zouden tickets die wel verkocht, maar niet gebruikt zijn, niet aan ons kunnen verantwoorden. Dit risico wordt ingedekt door te werken met professionele partijen met een goede interne organisatie en eigen onafhankelijke accountant. Bovendien spreken wij altijd af dat onze onafhankelijke accountant zelf een controle kan uitvoeren. Overigens is het risico niet bijster groot. Het gaat niet om veel tickets en het zou een gedegen opzet vergen voor de derde partij om hier misbruik van te maken.

In onze financiële en liquiditeitspositie zit momenteel nauwelijks een risico. Voor onze dagelijkse bedrijfsvoering zijn we niet afhankelijk van externe financiering.

De implicaties van de Wet Werk & Zekerheid geeft een risico mbt het aantrekken en contracteren van seizoen werkers. Hiervoor wordt een uitzondering gezocht in de cao leisure. Voor onder andere brand- en bedrijfsschade zijn passende verzekeringen afgesloten. Er zijn verder geen risico's die van zodanige omvang zijn dat ze als bijzonder moeten worden gekwalificeerd.

Renteschommelingen hebben vrijwel geen invloed op het resultaat van de stichting.

3 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Algemeen

Het gespecialiseerde apenpark "Apenheul" biedt honderdduizenden bezoekers een aangename mogelijkheid tot vrijetijdsbesteding. Daarbij spannen we ons in om (voor zover mogelijk in een dag) een transformatie te bewerkstelligen naar meer bewondering en liefde voor de natuur en dieren, een bijdrage aan natuurbehoud en besef van de noodzaak tot duurzame omgang met natuur en milieu.

Apenheul heeft sinds 2012 de Goldstatus van het internationale duurzaamheidskeurmerk Greenkey. Daartoe is onder andere een Greenteam ingesteld, dat bestaat uit medewerkers van diverse afdelingen en twee MT-leden. Dit team stippelt een duurzaamheidsagenda uit voor de komende jaren. De aanbevelingen worden regelmatig in MT+ vergaderingen geagendeerd en bekrachtigd. De ambitie op duurzaamheidsgebied is hiermee verder verhoogd. De plannen hebben betrekking op alle aspecten van de bedrijfsvoering, inclusief het assortiment dat in de horeca wordt gevoerd.

Milieu-aspecten

In Apenheul vindt geen productie plaats, en er is in dat opzicht dus geen sprake van enige belasting voor het milieu. Daarbij dient wel te worden aangegeven dat het overgrote deel van de bezoekers per auto naar Apenheul komt, hetgeen leidt tot naar schatting 10 miljoen gereden autokilometers. Daarnaast vergen verwarming en ventilatie ten behoeve van dierverblijven, kantoren en het bereiden van horecaproducten aanzienlijke hoeveelheden gas en elektriciteit. Met betrekking tot elektrische energie gebruikt Apenheul "groene stroom". Op de dienstparkeerplaats van Apenheul is een carport met zonnepanelen geplaatst, die in ongeveer een zesde van het totale verbruik van ons park voorziet. Per 1 januari 2016 zijn we overgestapt naar een nieuwe leverancier, Pure energie. Onze stroom wordt –behalve door de zonnepanelen- volledig door wind in Nederland opgewekt. In de winter van 2016-2017 is het aantal zonnepanelen uitgebreid om de berekende opbrengst aan zonne-energie te kunnen realiseren (was onvoldoende).

Ons gasverbruik is vergroend. Afvalstromen m.b.t. dierlijke bijproducten (mest e.d.), horeca- en andere verpakkingen en overige bedrijfsactiviteiten worden tot een minimum beperkt en volgens de geldende normen afgevoerd.

Apenheul is continu bezig zijn aanbod aan gasten te vergroenen. Zo komt onze koffie uit een eigen natuurbehoudsproject in Peru, verkopen we steeds meer biologische en fairtrade producten en ook hulpmiddelen zijn steeds groener. In 2016 is bijvoorbeeld gestart met de verkoop van Ben & Jerry's ijs, via een eigen verkooppunt.

Sociale aspecten

Stichting Apenheul is aangesloten bij de cao Leisure. Veruit de meerderheid van de functies is ingedeeld in schalen die in deze cao zijn opgenomen. Voor de inschaling wordt gewerkt met een gespecialiseerd bureau: EVZ uit Breda. Een beperkt aantal functies is niet ingedeeld in deze schalen. Naast de reguliere beloning, heeft Apenheul de afgelopen jaren een eindejaarsuitkering gedaan. Deze is collectief (voor iedereen wordt hetzelfde percentage gehanteerd), heeft een maximum van 5% van het bruto jaarsalaris en is afhankelijk van het bedrijfsresultaat. In 2016 is er geen uitkering geweest.

Binnen Apenheul beslist niemand over zijn eigen beloning. De RvT stelt het salaris vast van de directie. De directie gaat over de beloning van het MT+ en het MT- of de MT-leden beslissen over de beloning van de overige medewerkers. De RvT werkt onbezoldigd. De leden ontvangen ieder een kostenvergoeding van 1.000 euro per jaar.

Apenheul streeft een goede relatie na met haar bureaus en de gemeente Apeldoorn. Wijkbijeenkomsten worden bezocht, we doen mee aan Burendag, waarbij alle bureaus worden uitgenodigd en in 2016 zijn we gestart met het geven van een knuffelaap bij de aangifte van een geboorte. Daarnaast bieden we alle groep 6-en van Apeldoorn jaarlijks gratis toegang en een lesprogramma.

Er is een samenwerking gestart met de Stichting Present. Zij wil een brug slaan tussen mensen die iets te bieden hebben en mensen die daarmee geholpen kunnen zijn. Apenheul biedt mensen die iets extra's kunnen gebruiken de mogelijkheid om een dagje Apenheul te ervaren.

De samenwerking met Da Capo, een organisatie die werkt met vluchtelingen vrouwen, is opgezet. Da Capo maakt voor ons producten die we verkopen in de winkel. Deze producten worden gemaakt van oud aap- vrije tassen.

Ten slotte is de samenwerking verlengd met Stichting Thomas huis, die allerlei hand en spandiensten voor ons verrichten, zoals het bevestigen van kaartjes aan sleutelhangers, die voor het Apenheul Natuurbehoud Fonds verkocht worden.

Financiële aspecten

In 2016 werden geen bijzondere bijdragen geleverd aan afnemers, toeleveranciers en overheid. Stichting Apenheul Primate Conservation Trust (APCT), in onze communicatie het Apenheul Natuurbehoud Fonds, heeft in 2016 40.000 euro ontvangen van Apenheul uit de opbrengst van de verkoop van merchandise. Bovendien betaalde Apenheul 4.162 euro aan rente aan APCT voor het vruchtgebruik van de door APCT opgebouwde financiële reserve. Ten slotte heeft Apenheul uit de winst een bedrag van 40.000 euro bestemd voor APCT.

4 Toekomst

Onze strategie "Mijn eigen Apenheul" was erop gericht al onze gasten te helpen een unieke eigen ervaring te laten hebben. We willen ze een beetje apen- en mensengek maken, net als wij zelf zijn. Daarnaast willen we ze natuurlijk een unieke herinnering meegeven. Hiertoe zal wellicht de lay-out van het park wezenlijk moeten worden aangepast om meer flexibiliteit mogelijk te maken.

Verder is het ultimo 2016 de ambitie van Apenheul om op allerlei manieren de betrokkenheid van alle stakeholders (de parkgasten voorop) bij Apenheul te vergroten. Er is een voorlopig

activiteitenprogramma opgesteld voor zes lopende jaren (2013-2018). De investeringen in het nieuwe parkplan worden voor een langere periode in kaart gebracht en deze zullen naar het zich nu laat aanzien, aanzienlijk groter zijn dan in de afgelopen jaren. Het is op dit moment echter nog onduidelijk of en hoe het activiteitenprogramma zich gaat ontwikkelen.

De zakelijke markt moet doorgroeien in de komende jaren. Daarnaast willen we de inkomsten per bezoeker verhogen. Een nieuw ingerichte shop moet daar onder andere een bijdrage aan gaan leveren.

Het intensiveren van de beleving voor gasten, het blijven van een toonaangevend en innovatief dierenpark én het vergroten van de inspanningen voor natuurbehoud via APCT (vanaf nu gecommuniceerd als Apenheul Natuurbehoud Fonds) zullen een bijdrage leveren aan liefde voor de natuur bij betrokkenen en een (financieel) gezonde organisatie. Dit beleid zal naar ultimo 2016 wordt verwacht, niet tot grote veranderingen met betrekking tot de personele inzet leiden.

Het succes van Apenheul wordt voor een groot deel bepaald door de medewerkers. De implementatie van de nieuwe organisatie structuur, maar vooral de mate waarin we er in slagen om de medewerkers in hun kracht te zetten, meer verantwoordelijkheid te laten nemen en beter te laten samenwerken, is doorslaggevend voor de ontwikkeling van Apenheul. Om dat te faciliteren zijn we in 2016 een cultuurprogramma gestart.

Voor het jaar 2017 is onze begroting gebaseerd op 485.000 bezoekers. Het begrote resultaat is 311k. De investeringen die nu begroot zijn voor 2017 bedragen 2.163k. Deels worden deze investeringen gebruikt om enkele activiteiten uit het activiteitenprogramma te implementeren. Denk hierbij aan nieuwe voorzieningen voor de dieren of het neerzetten van een nieuwe sanitaire voorziening. Deze worden uit eigen middelen gefinancierd. De impact van de eerder genoemde VPB-plicht wordt voor 2017 geschat op 150 k.

Apeldoorn, juni 2017

Roel Welsing
Algemeen Directeur

Financiele gegevens

Balans per 31 december 2016

(na voorgestelde resultaatbestemming)

	Ref.	31 december 2016		31 december 2015	
		€	€	€	€
<i>Vaste activa</i>					
Materiële vaste activa	2				
Bedrijfsgebouwen en –terreinen		3.212.558		3.662.116	
Verbouwingen, installaties en renovatie terreinen		2.093.440		1.983.613	
Overige bedrijfsmiddelen		376.217		514.264	
Activa in ontwikkeling		635.839		260.337	
			6.318.054		6.420.330
Financiële vaste activa					
Deelneming Gaiapark B.V.	3	0		0	
Lening u/g St. WereldNatuurhuis	4	734.624		765.325	
			734.624		765.325
<i>Vlottende activa</i>					
Vorraden			142.438		81.799
Vorderingen					
Debiteuren		67.055		76.312	
Belastingen en premies sociale Verzekeringen		41.062			
Diverse vorderingen en overlopende activa		216.918		269.559	
			325.035		345.871
Liquide middelen	5				
Bank		4.057.080		4.124.032	
Kas		13.806		7.552	
			4.070.886		4.131.584
			11.591.037		11.744.909

		31 december 2016		31 december 2015	
	Ref.	€	€	€	€
Eigen vermogen	6		10.474.385		10.301.459
Voorzieningen	8				
Latente belastingverplichting		0		856	
Voorziening jubilea personeel		20.878		20.878	
			20.878		21.734
Kortlopende schulden					
Crediteuren		373.243		385.643	
Kortlopend deel langlopende schulden		0		882	
Belastingen en premies sociale verzekeringen		149.089		141.174	
Rekening-courant APCT		3.999		100.420	
Pensioen- en loonschulden		220.242		427.492	
Diverse schulden en overlopende passiva		349.201		366.105	
			1.095.774		1.421.716
			<u>11.591.037</u>		<u>11.744.909</u>

Staat van baten en lasten over 2016

	Ref.	2016		2015	
		€	€	€	€
Netto-omzet			9.417.247		9.903.168
Kosten					
Kosten van grond- en hulpstoffen		1.338.132		1.336.423	
Lonen en salarissen	9	3.702.158		3.737.909	
Sociale lasten en pensioenen		678.998		664.382	
Afschrijvingen materiële vaste activa		1.095.837		1.134.755	
Overige bedrijfskosten		2.333.761		2.264.025	
			<u>9.148.886</u>		<u>9.137.494</u>
			268.361		765.674
Financiële baten en lasten					
Rentebaten		33.252		39.433	
Rentelasten		(24.011)		(29.998)	
			<u>9.241</u>		<u>9.435</u>
Resultaat voor belasting			277.602		775.109
Belastingen hierover			89.652		63.655
Nettoresultaat			<u>187.950</u>		<u>711.454</u>

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1 Algemeen

1.1 Activiteiten

De stichting is gevestigd aan de J.C. Wilsaan 21 - 31 te Apeldoorn en heeft ten doel natuur-beschermingseducatie en soortenbehoud door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, een en ander in de ruimste zin des woords. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41040007.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De ANBI rapportage is opgesteld conform de Uitvoeringsregeling Algemene Wet Rijksbelastingen 1994. De rapportage is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans en staat van baten en lasten zijn genummerd.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en –terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs. Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken worden rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De dierencollectie is op nihil gewaardeerd.

Kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen en –terreinen en installaties worden bij uitvoering in het resultaat verantwoord.

2.4 *Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa*

Jaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord. Een bijzondere waardevermindering van goodwill wordt niet teruggenomen.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de vennootschap op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de stichting de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardevermindering, en verwerkt dit direct in de staat van baten en lasten.

2.5 *Financiële vast activa*

Deelneming

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze rapportage; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Stichting Apenheul in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden, uitgaande van de waarden bij eerste waardering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze rapportage.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande rapportage is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde: afwaardering wordt verantwoord in de staat van baten en lasten.

Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde (zie verder de paragraaf "Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa"); afwaardering wordt verantwoord in de staat van baten en lasten.

Vordering op deelneming

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Latente belastingvorderingen en –verplichtingen

Latente belastingvorderingen en –verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze rapportage gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen en –verplichtingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

Latente belastingvorderingen, met inbegrip van die voortvloeiend uit voortwaartse verliescompensatie, worden gewaardeerd indien het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee verliezen kunnen worden gecompenseerd en verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut.

Latente belastingvorderingen worden verantwoord voor verschillen in de waardering van de voorziening jubilea personeel. Latente belastingverplichtingen worden verantwoord voor verschillen in de waardering van het onroerend goed als gevolg van het fiscaal toepassen van de herinvesteringsreserve.

Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

Latente belastingvorderingen zijn opgenomen onder de financiële vaste activa, latente belastingverplichtingen zijn opgenomen onder de voorzieningen.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

2.6 Voorraden

Voorraden voor gebruik en verkoop

Voorraden voor gebruik en verkoop bestaan uit de per balansdatum aanwezige voorraad shop en voorraad horeca.

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

2.7 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De looptijd van de vorderingen is minder dan één jaar.

2.8 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden, zijn vrij opneembaar en zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

2.9 Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Pensioenvoorziening

Tot en met 2016 had Stichting Apenheul een pensioenregeling op basis van de middelloonregeling bij een verzekeraar. Per 2017 is Stichting Apenheul overgegaan op een beschikbare premieregeling. Deze is bij een verzekeraar ondergebracht.

De belangrijkste kenmerken van de regeling zijn:

Middelloonregeling

- Collectieve regeling
- Gegarandeerde aanspraak voor de deelnemers
- Geen bijstort verplichting voor werkgever
- Vrijwillige indexatie

Beschikbare premieregeling

- Individuele regeling
- Uitkering op basis van behaalde rendement
- Opbouw op basis van 3% staffel
- Geen indexatiemogelijkheden

Voor bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers wordt een voorziening opgenomen. Dit betreft een voorziening voor:

onvoorwaardelijke nog niet gefinancierde indexaties

Deze pensioenvoorzieningen worden op basis van de beste schatting gewaardeerd. Hierbij is de verplichting gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen. Als disconteringsvoet voor de contant making is de marktrente van hoogwaardige ondernemingsobligaties genomen. Indien de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt niet langer is dan een jaar, is de verplichting niet tegen de contante waarde opgenomen.

Toevoegingen aan en vrijval van pensioenvoorzieningen worden ten laste respectievelijk ten gunste van staat van baten en lasten gebracht

2.10 *Langlopende schulden*

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

2.11 *Kortlopende schulden*

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde. De looptijd van de kortlopende schulden is minder dan één jaar.

2.12 *Leasing*

Operationele leasing

Leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom niet bij de stichting ligt, worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 *Algemeen*

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

3.2 *Opbrengstverantwoording*

Opbrengsten uit de levering van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper. Opbrengsten uit de levering van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties,

gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

3.3 *Netto omzet*

Onder netto-omzet wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte bedragen voor de in het verslagjaar geleverde goederen en diensten onder aftrek van kortingen en exclusief omzetbelasting.

3.4 *Kosten*

Onder kostprijs van de omzet wordt verstaan de aan de omzet toe te rekenen directe en indirecte kosten, waaronder inkoopkosten van verkochte goederen, personeelskosten, afschrijvingskosten van gebouwen en machines en overige bedrijfskosten die toerekenbaar zijn aan de kostprijs van de omzet. De afschrijving op goodwill wordt eveneens verwerkt als kostprijs van de omzet.

De overige kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.5 *Personeelsbeloningen*

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn.

Pensioenlasten

De stichting heeft een toegezegd-pensioenregeling. Hierbij is een pensioen toegezegd aan personeel op de pensioengerechtigde leeftijd, afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. De stichting heeft de toegezegd-pensioenregeling verwerkt als zou sprake zijn van een toegezegde-bijdrageregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn.

3.6 *Afschrijvingen materiële vaste activa*

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte economische levensduur van het actief.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en –verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

3.7 *Financiële baten en lasten*

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

3.8 *Belastingen*

Sinds 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Deze wet heeft als doel overheidsondernemingen op dezelfde wijze in de heffing van vennootschapsbelasting te betrekken als private ondernemingen om zo een gelijk speelveld te

creëren. Dit houdt voor Stichting Apenheul in dat zij per 1 januari 2016 Vpb-plichtig is voor zover zij één of meer onderneming(en) drijft. Stichting Apenheul heeft goede argumenten om zich op het standpunt te stellen dat zij voor haar geheel aan activiteiten belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. Hierover is zij in discussie getreden met de Belastingdienst. Deze discussie is momenteel nog gaande. In de rapportage hebben wij de belastinglast opgenomen alsof Stichting Apenheul voor haar geheel aan activiteiten belastingplichtig is.

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

3.9 *Resultaat deelnemingen (gewaardeerd op netto-vermogenswaarde)*

Het resultaat is het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande rapportage is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover dit aan de stichting wordt toegerekend.

2 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa zijn in het hiernavolgende schema samengevat:

	Bedrijfs- gebouwen en – terreinen	Verbou- wingen, installaties en renovatie terreinen	Overige bedrijfs- middelen	Activa in ontwikkeling	Totaal
	€	€	€	€	€
1 januari 2016					
Verkrijgingsprijs- of vervaardigings- Prijzen	11.534.900	7.970.095	3.576.415	260.337	23.341.747
Ontvangen giften	(211.462)	(36.302)	(7.838)	0	(255.602)
	<u>11.323.438</u>	<u>7.933.793</u>	<u>3.568.577</u>	<u>260.337</u>	<u>23.086.145</u>
Cumulatieve afschrijvingen	(7.661.323)	(5.950.180)	(3.054.312)	0	(16.665.815)
	<u>3.662.116</u>	<u>1.983.613</u>	<u>514.264</u>	<u>260.337</u>	<u>6.420.330</u>
Mutaties					
Investerings	32.691	489.003	96.365	375.502	993.561
Desinvestering	0	(118.802)	(55.634)	0	(174.436)
Afschrijvingen	(482.249)	(379.176)	(234.412)	0	(1.095.837)
Afschrijvingen desinvestering	0	118.802	55.634	0	174.436
	<u>(449.558)</u>	<u>109.827</u>	<u>(138.047)</u>	<u>375.502</u>	<u>(102.276)</u>
31 december 2016					
Verkrijgingsprijs- of vervaardigings- Prijzen	11.567.591	8.340.296	3.617.146	635.839	24.160.872
Ontvangen giften	(211.462)	(36.302)	(7.838)	0	(255.602)
	<u>11.356.129</u>	<u>8.303.994</u>	<u>3.609.308</u>	<u>635.839</u>	<u>23.905.270</u>
Cumulatieve afschrijvingen	(8.143.571)	(6.210.554)	(3.233.091)	0	(17.587.216)
	<u>3.212.558</u>	<u>2.093.440</u>	<u>376.217</u>	<u>635.839</u>	<u>6.318.054</u>
Afschrijvingspercentages	3 1/3 – 5%	7,9 – 10%	10 – 33 1/3%	0%	

3 Deelneming Gaiapark B.V.

In 2009 is door de aandeelhouders van Gaiapark B.V. te Kerkrade gezamenlijk € 3.659.000 bijgestort op het aandelenkapitaal van de vennootschap. Het aandeel van Stichting Apenheul hierin bedroeg € 459.000. Per 31 december 2014 betreft het aandeel van Stichting Apenheul in de vennootschap 19,94%. Per 1 januari 2015 is het belang in Gaiapark B.V. verkocht. De opbrengst van de verkoop is € 750.000.

4 Lening u/g WereldNatuurhuis

Betreft een in 2015 verstrekte lening van € 800.000. Het rentepercentage bedraagt 3,0% per jaar. De looptijd van de lening bedraagt 20 jaar. Dit betreft een annuïtaire lening met een maandtermijn van € 4.437. Er zijn geen nadere zekerheden overeengekomen.

	€
Stand per 1 januari 2016	765.325
Aflossing 2016	(30.701)
	<hr/>
Stand per 31 december 2016	734.624
	<hr/>

5 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon.

6 Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

	€
<i>Algemene reserve</i>	
Stand per 1 januari 2016	10.301.459
Resultaatverwerking 2016	187.950
Bijdrage APCT 2016	(40.000)
Bestemmingsfonds	24.976
	<hr/>
Stand per 31 december 2016	10.474.385
	<hr/>
<i>Bestemmingsfonds</i>	
Stand per 1 januari 2016	0
Bijdrage geormerkt werven BankGiroLoterij	24.976
	<hr/>
Stand per 31 december 2016	24.976
	<hr/>
Totaal eigen vermogen per 31 december 2016	10.474.385
	<hr/>

7 Voorstel resultaatbestemming

Over 2016 werd een nettowinst behaald van € 187.950.
Aan het bestuur wordt voorgesteld de nettowinst als volgt te bestemmen:

	€
Bijdrage APCT	40.000
Toevoeging aan algemene reserve	147.950
	<hr/>
	187.950
	<hr/>

Dit voorstel is reeds in de rapportage verwerkt.

8 Voorzieningen

Voorziening latente belastingverplichting

De voorziening latente belastingverplichtingen is gevormd voor verschillen in de waardering van de souvenirshop als gevolg van het toepassen van de herinvesteringsreserve. De waardering is geschied tegen de voor 2016 geldende belastingtarieven.

Het verloop van de voorziening is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2016	856
Vrijval 2016	(856)
	<hr/>
Stand per 31 december 2016	0
	<hr/>

De vrijval ad € 856 is in staat van baten en lasten opgenomen onder de post "vennootschapsbelasting".

Voorziening jubilea personeel

Deze voorziening, met een overwegend langlopend karakter, is opgenomen in het kader van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De voorziening heeft een overwegend langlopend karakter. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- verwachte gemiddelde salarisstijging 2,5% per jaar;
- in de berekening is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2,5%;
- de verwachte vertrekans is per individuele werknemer en functie beoordeeld en varieert van 0% tot 100%.

	€
Stand per 1 januari 2016	20.878
Mutatie boekjaar	0
	<hr/>
Stand per 31 december 2016	20.878
	<hr/>

9 Werknemers

Gedurende het jaar 2016 waren gemiddeld 107 fte's (2015: 109) werkzaam bij de stichting. Er zijn geen werknemers buiten Nederland werkzaam. De werknemers kunnen worden onderverdeeld naar de volgende exploitaties:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Aantal FTE:		
- in dienst	66	66
- uitzendkrachten	41	43
	<u>107</u>	<u>109</u>

Apeldoorn, 4 juli 2017

De bestuurder,

R.W.A. Welsing

De Raad van Toezicht,

O.G. Prinsen

A.H.J. Willemsen

B. Lamberts

T. Griede

E.H.M. Sterck